

Biblioteka medyczna a książka miniaturowa

Nieoczywiste połączenie

mgr Natalia Garasińska
Biblioteka Śląskiego Uniwersytetu
Medycznego w Katowicach

Łódź 2025

Inform **M**anage **A**.I. **G**row **I**ntegrate **N**etwork **E**xplore

INFORM

INFORMOWAĆ - czym jest książka miniaturowa i w jaki sposób jest związana z biblioteką medyczną

MANAGE

ZARZĄDZAĆ - jak można zarządzać zbiorami książek miniaturowych

EXPLORE

BADAĆ - czy książka miniaturowa ma swoje miejsce w bibliotekach medycznych

Czym jest książka miniaturowa?

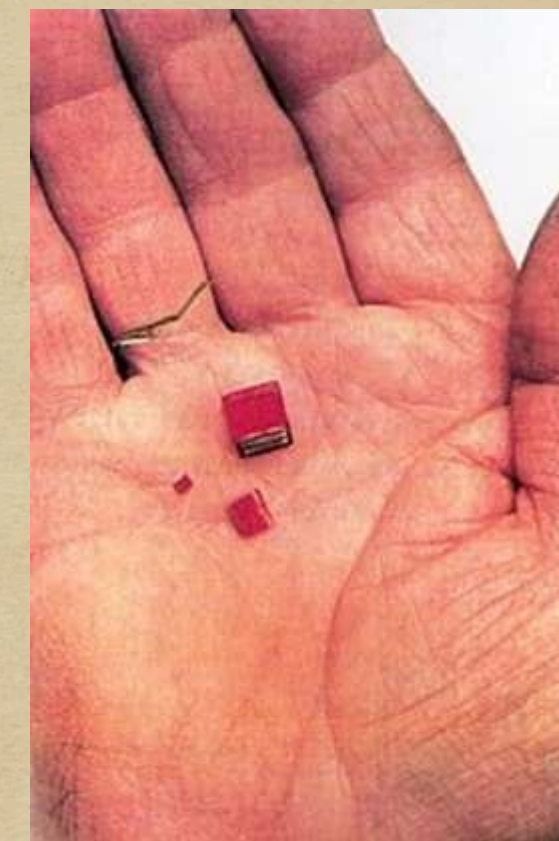
Miniaturowe książki to książki, które nie przekraczają trzech cali wysokości, szerokości lub grubości (7,62 cm), jednak Biblioteka Kongresu klasyfikuje książki jako miniaturowe poniżej czterech cali (10,16 cm).

Miniaturowe książki można podzielić na cztery kategorie:

- ›macro mini: książki 10–8 cm,
- ›miniatura: 8–5 cm,
- ›micro mini: 5–2,5 cm,
- ›ultra micro mini: mniejsze niż 2,5 cm.

Książka miniaturowa — porównanie wielkości
Źródło: Wikipedia

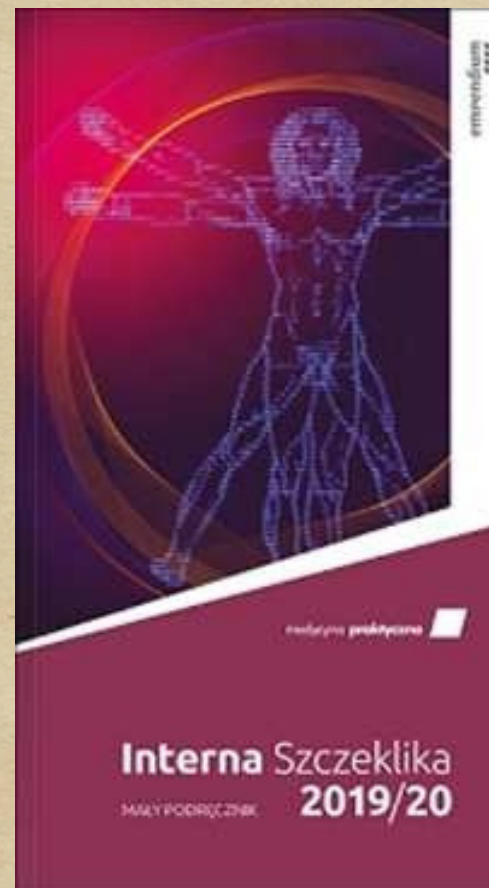
Okładka książki miniaturowej —
Szkocny
Źródło: wydawca.com.pl

Miniaturyzacja w bibliotekach medycznych

W bibliotekach medycznych można zauważyć pewnego rodzaju dążenie do mniejszych form materiałów do nauki. Nie muszą to być koniecznie książki, mogą to być również atlasy, fiszki lub modele anatomiczne.

Książka

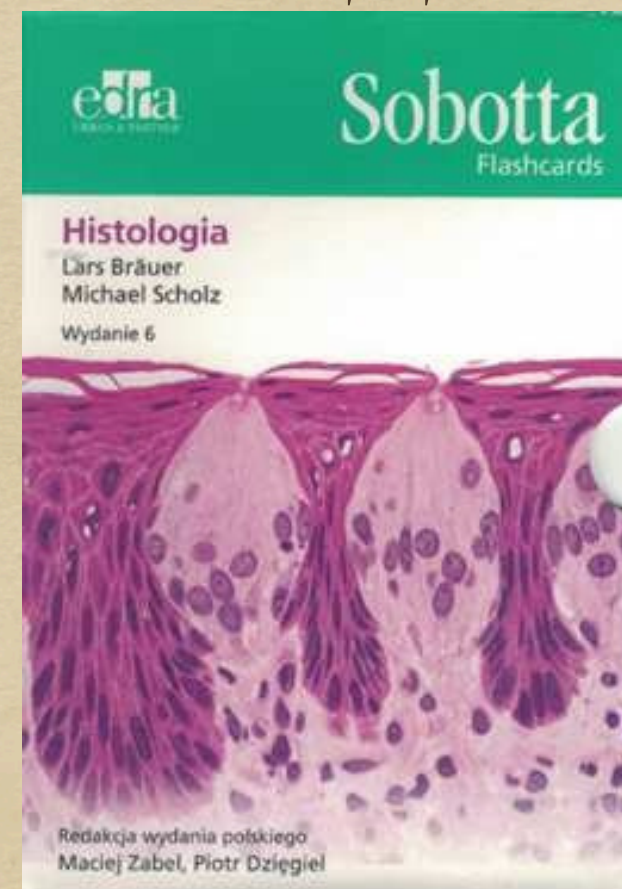
1664 s. ; 10,5x19 cm

Miniaturowa książka
medyczna — MP00206
Źródło: ikamed.pl

Fiszki

284 k. tabl. ; 10,5x15 cm

Fiszki „Sobotta — Histologia”
Źródło: allegro.pl

Model anatomiczny

1 model (2 części) w skali 1:1 :
kolor ; w pudełku 13 x 13 x 13 cm

Model krtani (1:1), Altay Scientific
Źródło: altayscientificgroup.com

Biblioteka medyczna a działania artystyczne

Biblioteka medyczna zajmuje się gromadzeniem literatury naukowej, wspieraniem badań i edukacji. Jednak potrafią one również w swoich działaniach promować artyzm w połączeniu z książką miniaturową. Przykładowym działaniem tego typu była zorganizowana w 2024 roku wystawa książki miniaturowej pt. „Książka miniaturowa czyli małe jest piękne”, którą zorganizowała Biblioteka Śląskiego Uniwersytetu Medycznego.

Ekspozycje z wystawy „Małe jest piękne”

Źródło: zdjęcia własne

Książki miniaturowe dotyczące medycyny przechowywane w bibliotekach polskich

Najwięcej książek miniaturowych medycznych w Polsce przechowuje Główna Biblioteka Lekarska w Warszawie.

64 s. ; 10 cm

62, [2] s. : il. ; 9x7 cm

165 s. ; 10,5 cm

29 s. : wykr. ; 9x7 cm

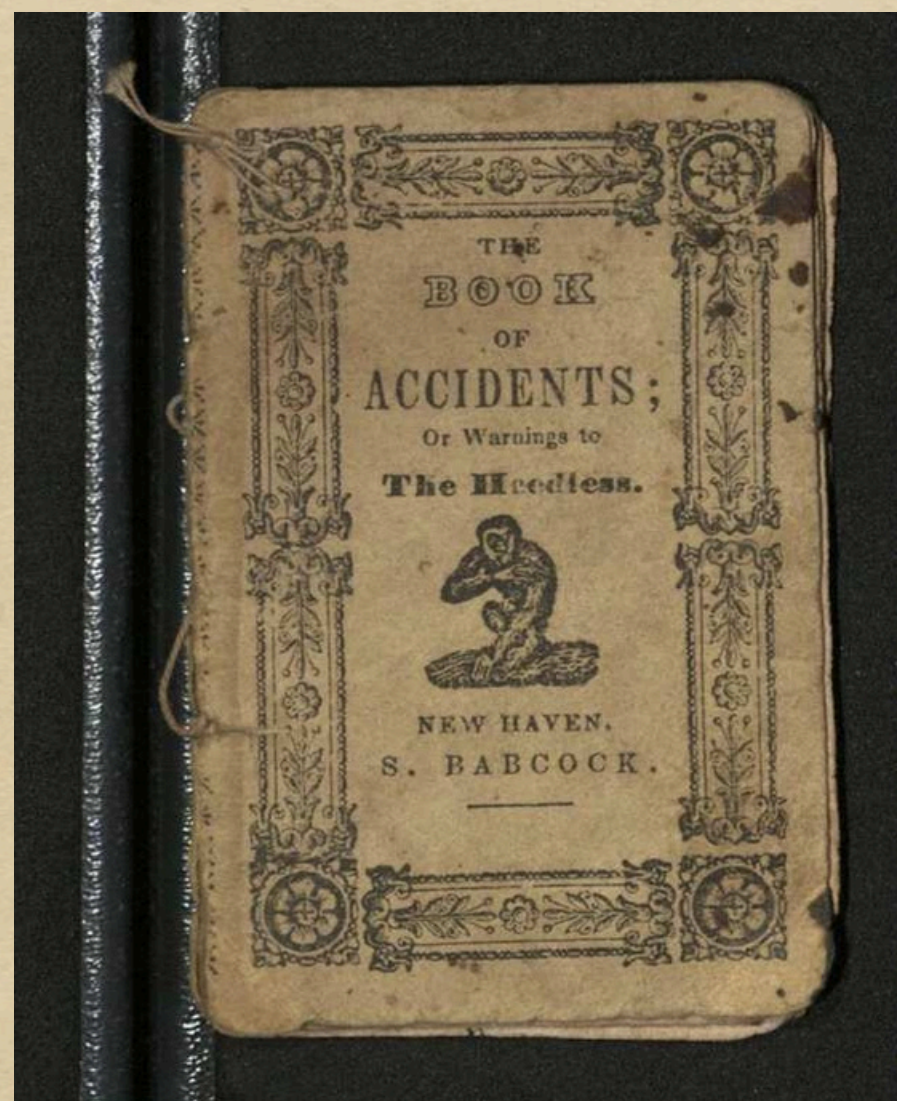

Książki miniaturowe dotyczące medycyny w bibliotekach na świecie

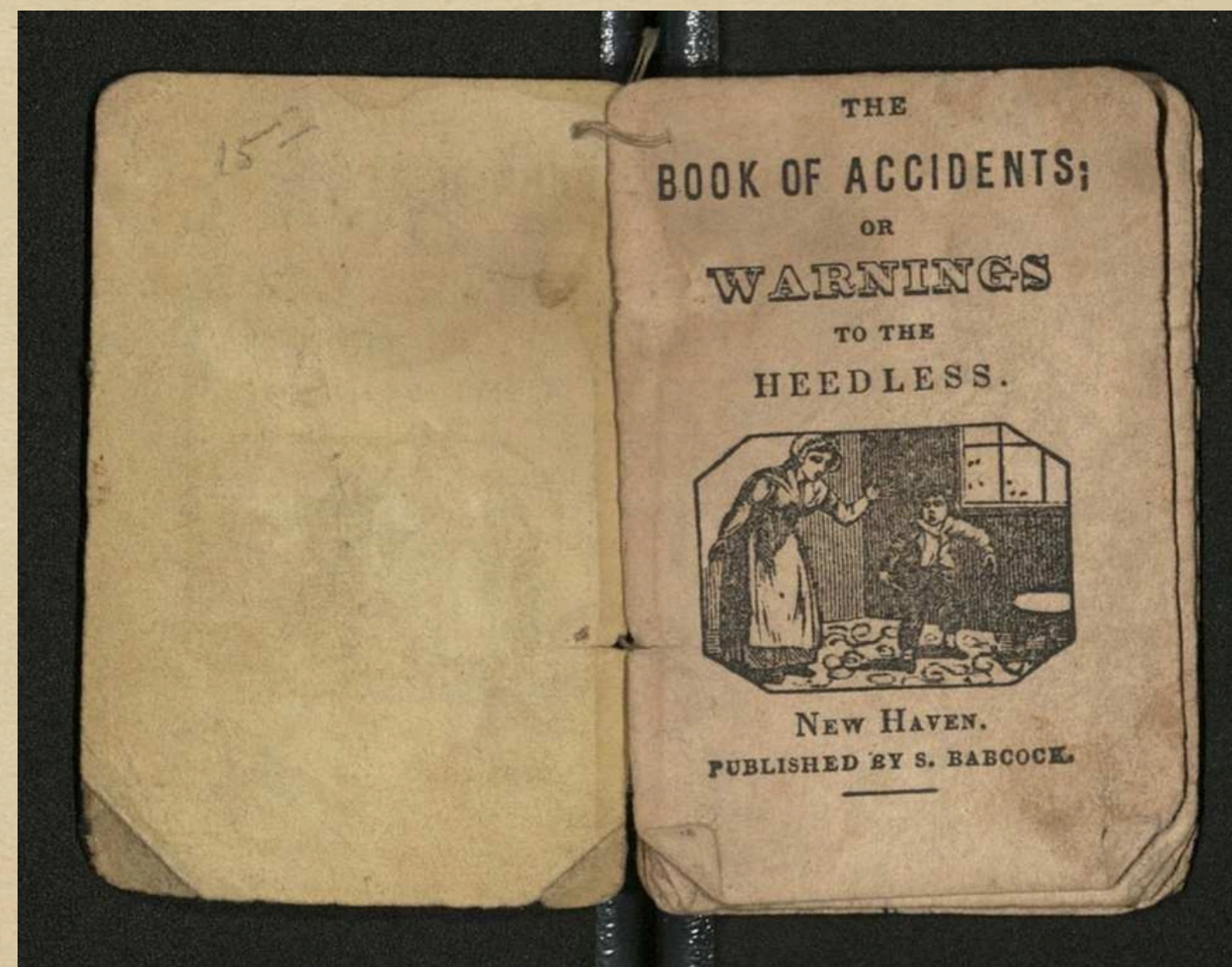
- Biblioteka Uniwersytetu w Wirginii
 - Biblioteka Uniwersytetu Iowa
 - Biblioteka Smith College
-
-

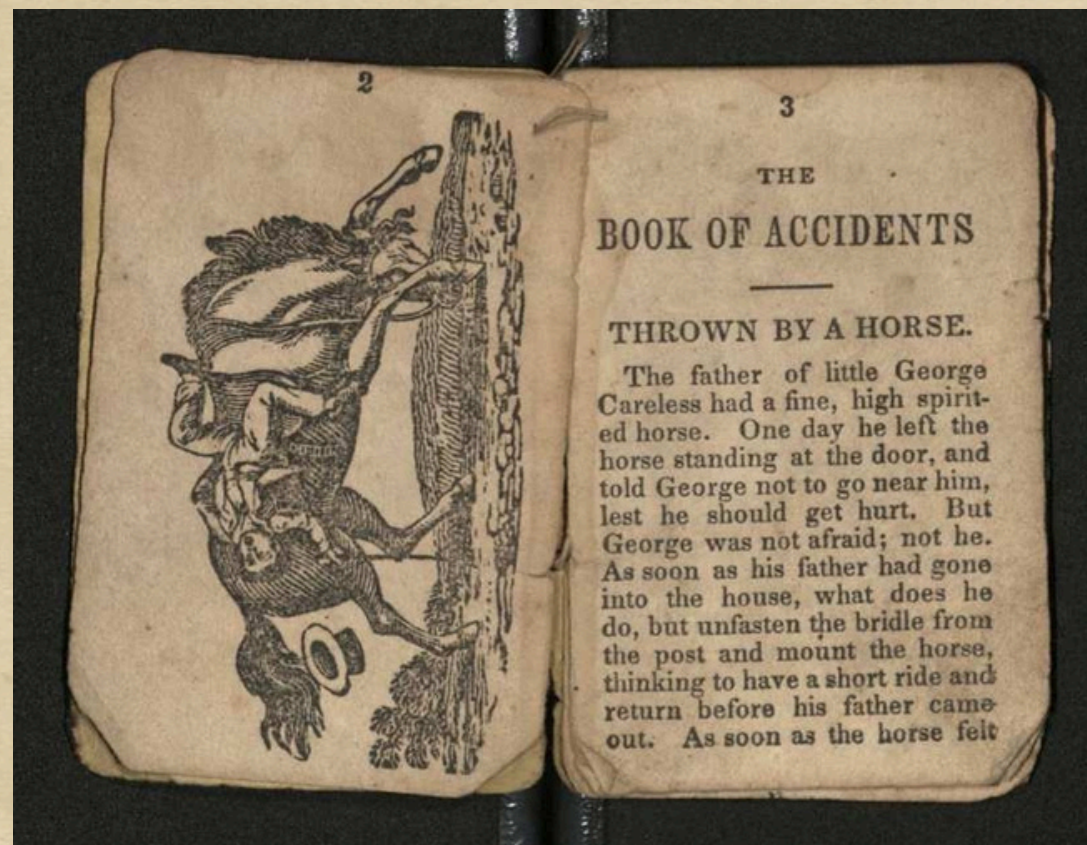
Biblioteka Uniwersytetu w Wirginii

The Book of Accidents; Or Warnings to the Heedless - Księga wypadków, czyli przestrogi dla nieuważnych. Ilustrowana „książka zabawek” dla dzieci opisująca konsekwencje złego zachowania. W katalogu Biblioteki znajduje się pod hasłem Prowadzenie życia/Zasady postępowania.

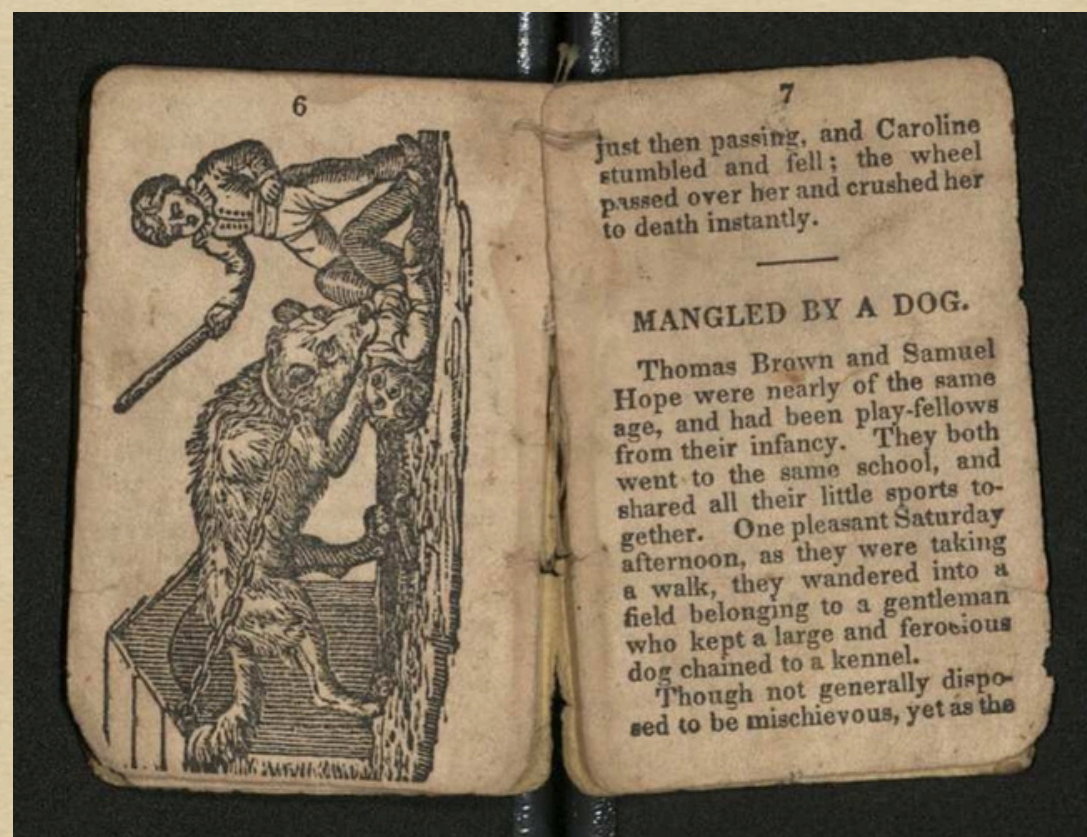
8 s. : il. ; 72 mm.

ZRZUCONY PRZEZ KONIA

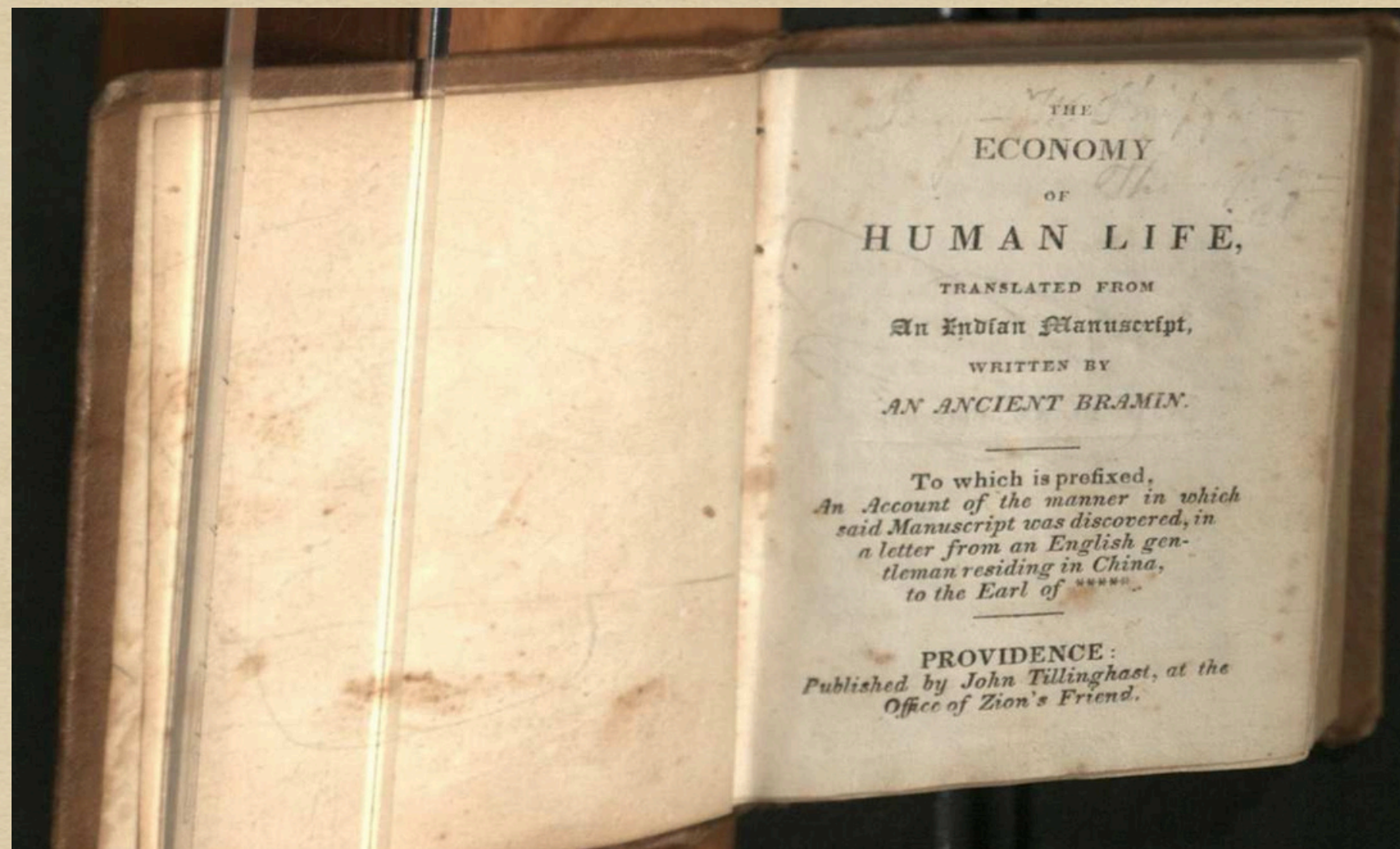
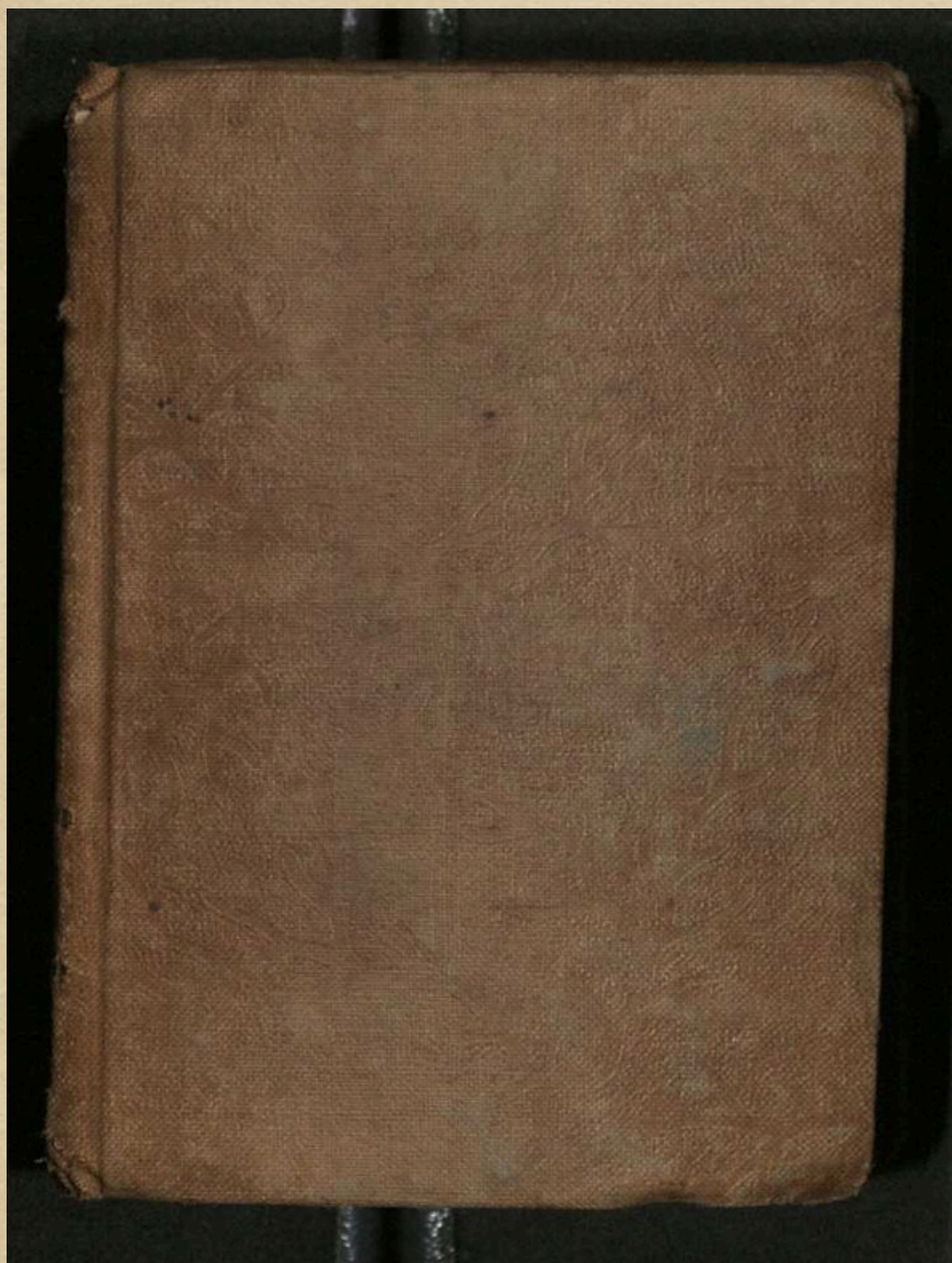
Ojciec małego George'a Carelessa miał pięknego, pełnego energii konia. Pewnego dnia zostawił konia stojącego przy drzwiach i powiedział George'owi, żeby się do niego nie zbliżał, żeby się nie zranił. Ale George się nie bał wcale. Gdy tylko jego ojciec wszedł do domu, co zrobił? Odwiązał cugle od słupa i wsiadł na konia, myśląc, że robi sobie krótką przejażdżkę i wróci, zanim ojciec wyjdzie. Gdy tylko koń poczuł...

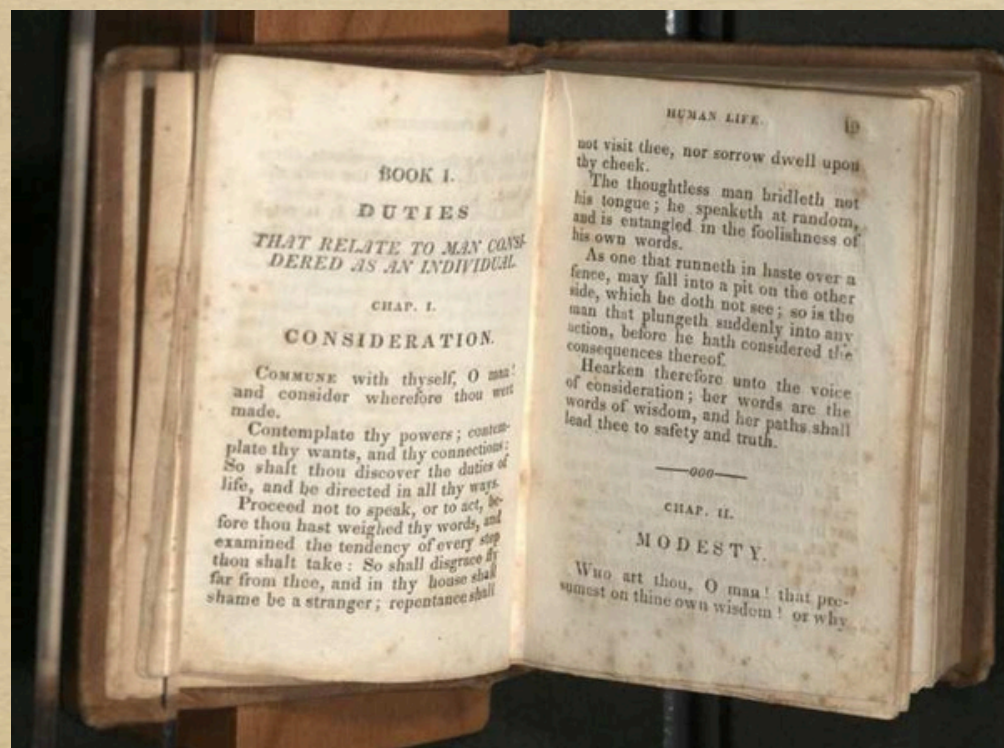
POSZARPANY PRZEZ PSA

Thomas Brown i Samuel Hope byli prawie w tym samym wieku i bawili się razem od wczesnego dzieciństwa. Chodzili do tej samej szkoły i dzielili wszystkie swoje drobne zabawy. Pewnego pogodnego sobotniego popołudnia, podczas spaceru, zapuścili się na pole należące do pewnego dżentelmena, który trzymał dużego i dzikiego psa uwiązanego przy budzie. Chociaż zazwyczaj nie mieli skłonności do psot, to jednak...

Ekonomia ludzkiego życia, napisana przez starożytnego bramina. Poprzedzona relacją o sposobie, w jaki wspomniany rękopis został odkryty w liście od angielskiego dżentelmena rezydującego w Chinach, do hrabiego ****.

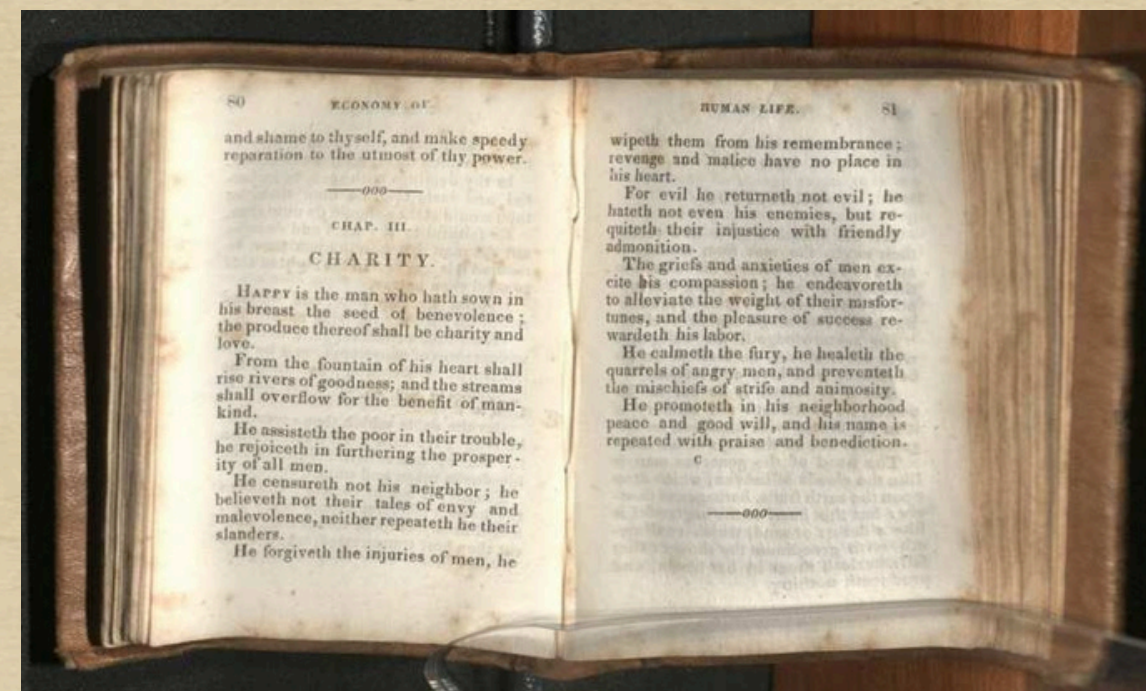

200 s.; 93 mm

GNIEW

Jak wichura w swej furii wrywa drzewa i szpeci oblicze natury, albo jak trzęsienie ziemi w swych konwulsjach burzy miasta, tak gniew rozgniewanego człowieka sieje wokół zgubę; niebezpieczeństwo i zniszczenie idą w ślad za jego ręką. Lecz zastanów się i nie zapominaj o własnej słabości a wtedy wybaczysz uchybienia innych.

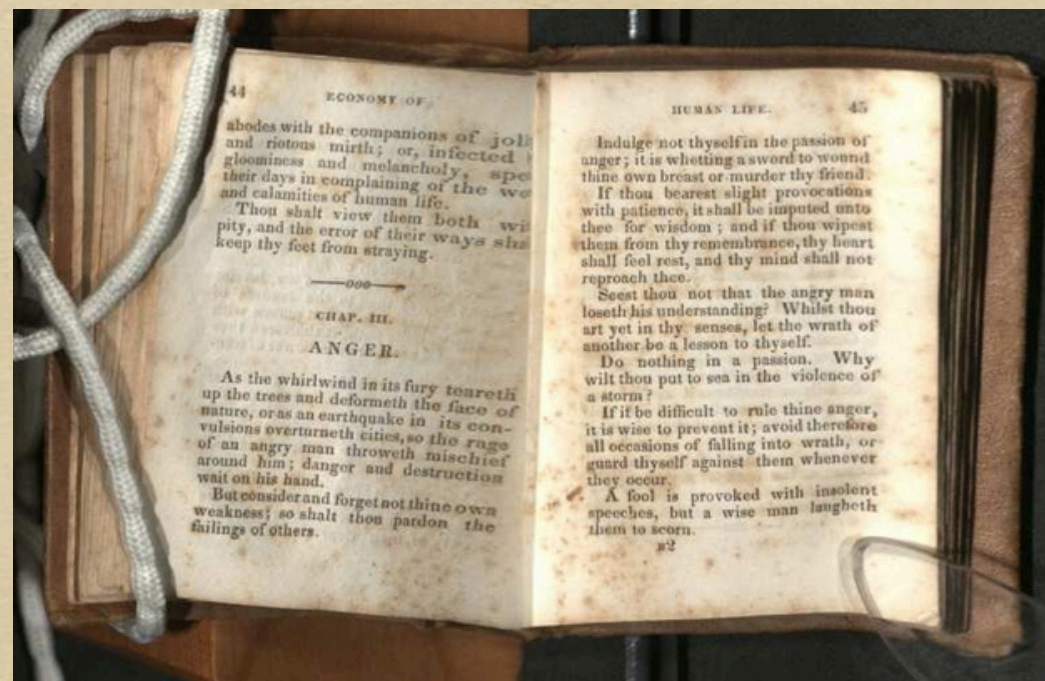

OBOWIAZKI

Odnoszące się do człowieka rozważanego jako jednostka

ROZWAGA

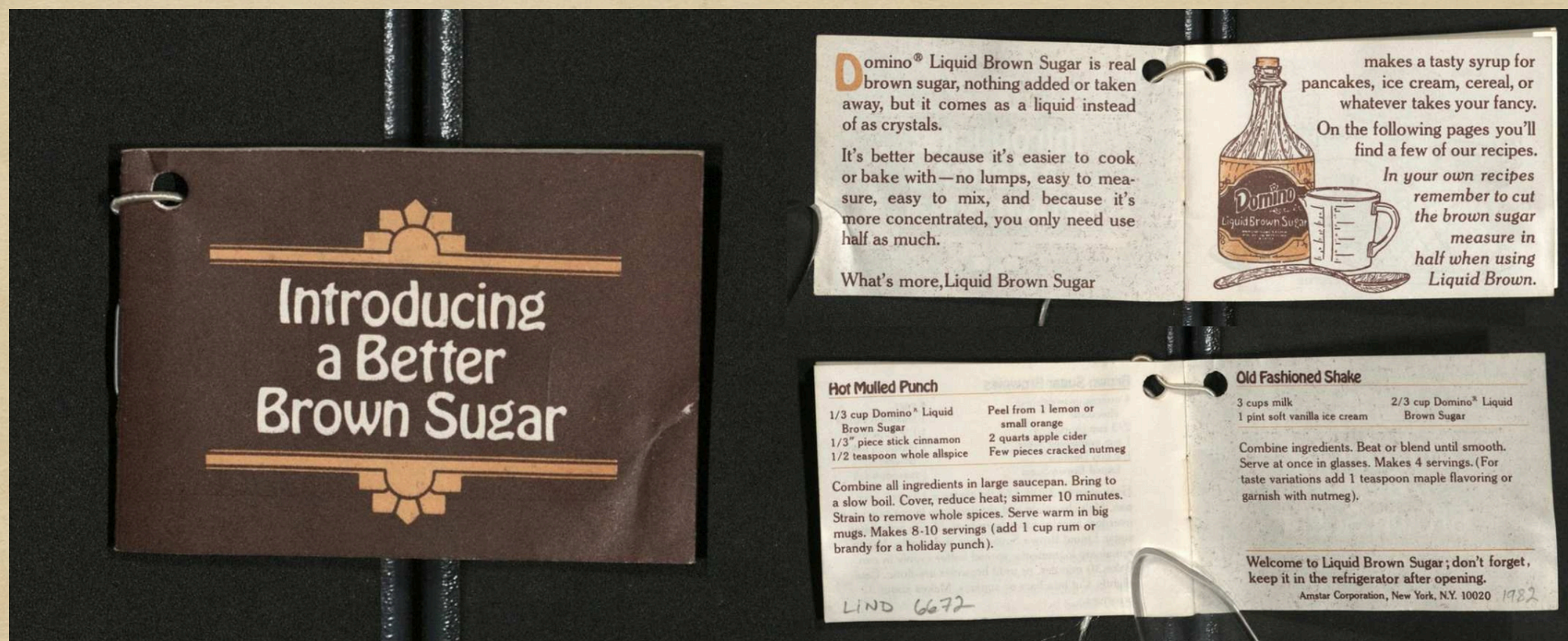
Obcuj z samym sobą, o człowiecze! I rozważ, po co zostałeś stworzony. Rozważaj swoje zdolności; rozważaj swoje potrzeby i swoje powiązania a odkryjesz obowiązki życia i znajdziesz drogę we wszystkich swoich ścieżkach.

MIŁOSIERDZIE

Szczęśliwy jest człowiek, który zasiał w swoim sercu ziarno dobroci; plonem tego będzie miłość i miłosierdzie. Z źródła jego serca popłyną rzeki dobroci, a strumienie te wyleją się na pożytek całej ludzkości. Wspiera ubogich w ich niedoli, raduje się, przyczyniając się do pomyślności wszystkich ludzi.

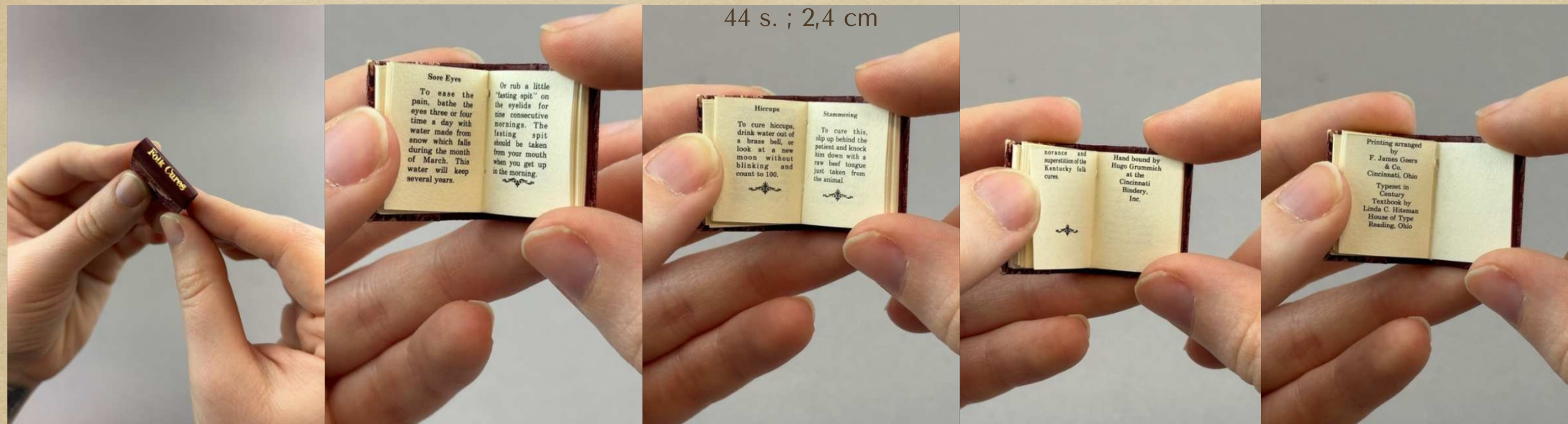
Introducing a Better Brown Sugar - Domino Liquid Brown Sugar to prawdziwy brązowy cukier - nic nie zostało dodane ani usunięte ale występuje w postaci płynnej zamiast kryształków. Jest lepszy, ponieważ łatwiej się z nim gotuje i piecze bez grudek, łatwy do odmierzania i mieszania, a ponieważ jest bardziej skoncentrowany, wystarczy użyć tylko połowy zwykłej ilości. Co więcej, płynny brązowy cukier świetnie sprawdza się jako syrop do naleśników, lodów, płatków śniadaniowych lub innych potraw, które Ci się zamarzą. Na kolejnych stronach znajdziesz kilka naszych przepisów. Pamiętaj, że w swoich własnych przepisach, używając płynnego brązowego cukru, powinieneś zmniejszyć ilość cukru brązowego o połowę.

16 s. : il. ; 50 x 70 mm

Biblioteka Uniwersytetu Iowa

Folk Cures — kuracje ludowe napisane na podstawie pism Jamesa E. Letchera, artykułu przedstawionego Towarzystwu Medycznemu Hrabstwa Henderson w Kentucky oraz artykułu opublikowanego w Railway Surgical Journal z grudnia 1910 roku. Oprawiona w marmurkowe tektury z czerwoną skórą ze złożonymi brzegami.

CZKAWKA

Aby wyleczyć czkawkę, wypij wodę z mosiężnego dzwonu lub patrz na nów księżyca bez mrugania i policz do 100.

JAKANIE

Aby to wyleczyć, należy zakraść się za pacjenta i powalić go na ziemię surowym językiem wołowym, świeżo wyjętym ze zwierzęcia.

BÓL OCZU

Aby złagodzić ból, przemywaj oczy trzy lub cztery razy dziennie wodą z topniejącego śniegu, który spadł w marcu. Taka woda może przetrwać kilka lat. Można także przez dziewięć kolejnych poranków pocierać powieki „postną śliną” – należy ją pobrać z ust zaraz po przebudzeniu.

Of herbs & nuts & ancient cures — książka o ziołach, orzechach i dawnych lekarstwach. Limitowana edycja 200 egzemplarzy. Oprawiona w zielone płóciennie deski ze złożonym tytułem i ozdobną ramką na przedniej okładce. Biblioteka posiada egzemplarz nr 68, podpisany przez drukarza.

ORZECHY

Chińscy uzdrowiciele używali oleju migdałowego już tysiące lat temu jako środka znieczulającego i rozluźniającego mięśnie. Od lat cieszymy się korzyściami płynącymi z produktów na bazie migdałów w kosmetykach, używanych do przyjemnych zabiegów, takich jak peelingi do twarzy czy nawilżające balsamy do skóry. Badania wskazują, że migdały oraz wiele innych orzechów zawiera przeciwutleniacze, które pomagają zapobiegać chorobom serca i nowotworom. Niektóre orzechy mogą nawet pomóc w walce ze złym nastrojem.

A herbal legacy — Ziołowe dziedzictwo, które ukazało się w 250 egzemplarzach. Ukazany na zdjęciach egzemplarz posiada numer 11 podpisany przez drukarza. Zawiera ilustracje ręcznie kolorowane oraz opraw z czerwonej skóry ze złoceniami na tytule i grzbiecie wraz z marmurkowymi wyklejkami.

ABY ZACHOWAĆ BIEL ZĘBÓW

Zanurz kawałek białej tkaniny w occie z pigwy i pocieraj nim dziąsła, ponieważ ma on znakomite właściwości ściągające. Nie tylko wybiela zęby, ale także wzmacnia dziąsła.

ABY WZMOCNIĆ ZĘBY

Gotuj korzenie werbeny w starym winie i często płucz nimi zęby — to je wzmocni.

ESENCJA NA BÓL GŁOWY

Bóle głowy są czasem spowodowane przez szkodliwe opary unoszące się z żołądka, które w takim przypadku należy usunąć odpowiednimi środkami. Jednak na zwykły ból głowy należy wziąć kwart francuskiej brandy lub rektyfikowanego spirytusu winiarskiego, wlać do mocnej butelki i dodać jedną uncję drobno pokrojonej kamfory oraz ćwierć uncji najmocniejszego lotnego spirytusu z salmiaku. Butelkę należy szczelnie zamknąć i wstrząsać 3–4 razy dziennie przez tydzień.

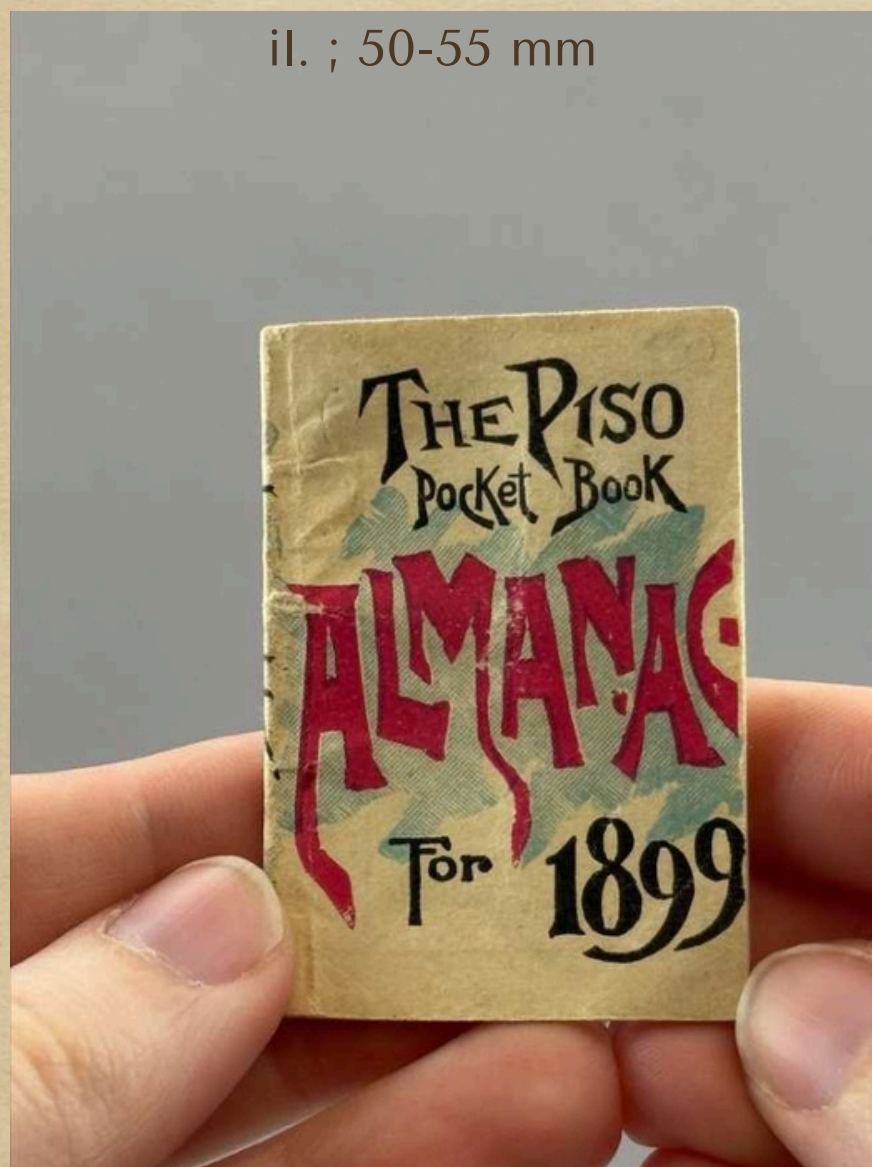
Sposób użycia: wetrzyj niewielką ilość esencji w dłoń i przyłóż do bolącego miejsca, aż wyschnie. Jeśli ból nie ustąpi całkowicie, powtórz zabieg, aż do ustąpienia dolegliwości.

Shaker herbs: An essay — książka o właściwościach leczniczych ziół. Oprawiona w zielone tekturowe okładki zawiera XIX-wieczne etykiety ziołowe ruchu religijnego zwanym Shaker's (Szejkers). Ten esej jest fragmentem Shaker Industries, który ukazał się w The Clarion (jesień 1979), przedrukowany za zgodą Museum of American Folk Art w Nowym Jorku. Istniało 155 egzemplarzy tej książki, biblioteka posiada nr 52.

The Piso Pocket Book - Miniaturowy almanach reklamujący różne opatentowane leki produkowane przez firmę Piso. Ma ilustrowaną okładkę oraz reklamy na tylnej stronie.

il. ; 50-55 mm

KRUP

Jeśli dziecko budzi się z chrapliwym kaszlem i trudnościami w oddychaniu, podaj 10 lub 15 kropli leku PISO na suchoty. W niemal każdym przypadku ulga następuje natychmiast.

Jeśli druga dawka nie przynosi ulgi, istnieje powód, by podejrzewać krup błoniczy, i należy natychmiast wezwać lekarza.

ASTMA

W tej chorobie lek PISO na suchoty okazuje się równie skuteczny jak każde inne lekarstwo. W wielu przypadkach przynosi ulgę niemal równą wyleczeniu.

Nie przekonasz się, czy jest dla Ciebie skuteczny, dopóki go nie wypróbujesz.

Dostępny w aptekach wszędzie.
Cena: 25 centów.

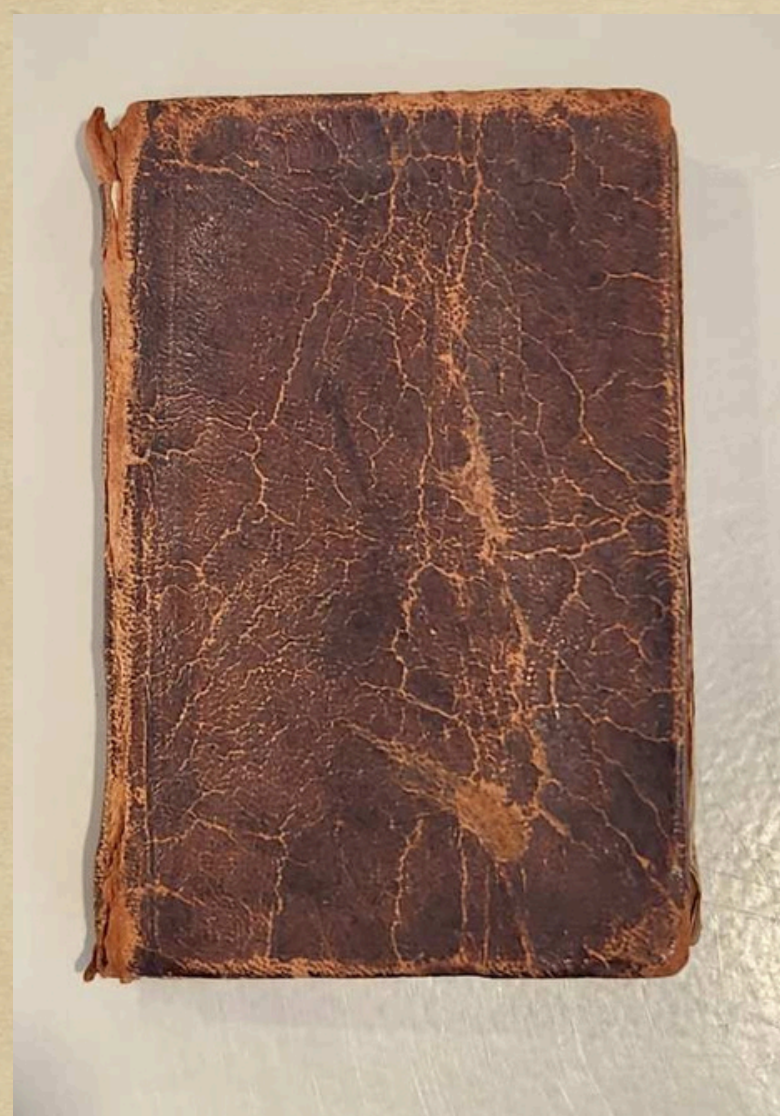
LEK PISO NA KATAR

Przynosi natychmiastową ulgę, wirus kataru jest szybko usuwany z organizmu, a zmieniona chorobowo błona śluzowa zostaje zastąpiona zdrowymi wydzielinami. Małe dawki. Jedno opakowanie wystarcza na długą kurację. Łatwy w użyciu. Aplikowany do nozdrza palcem.
Cena: 50 centów.

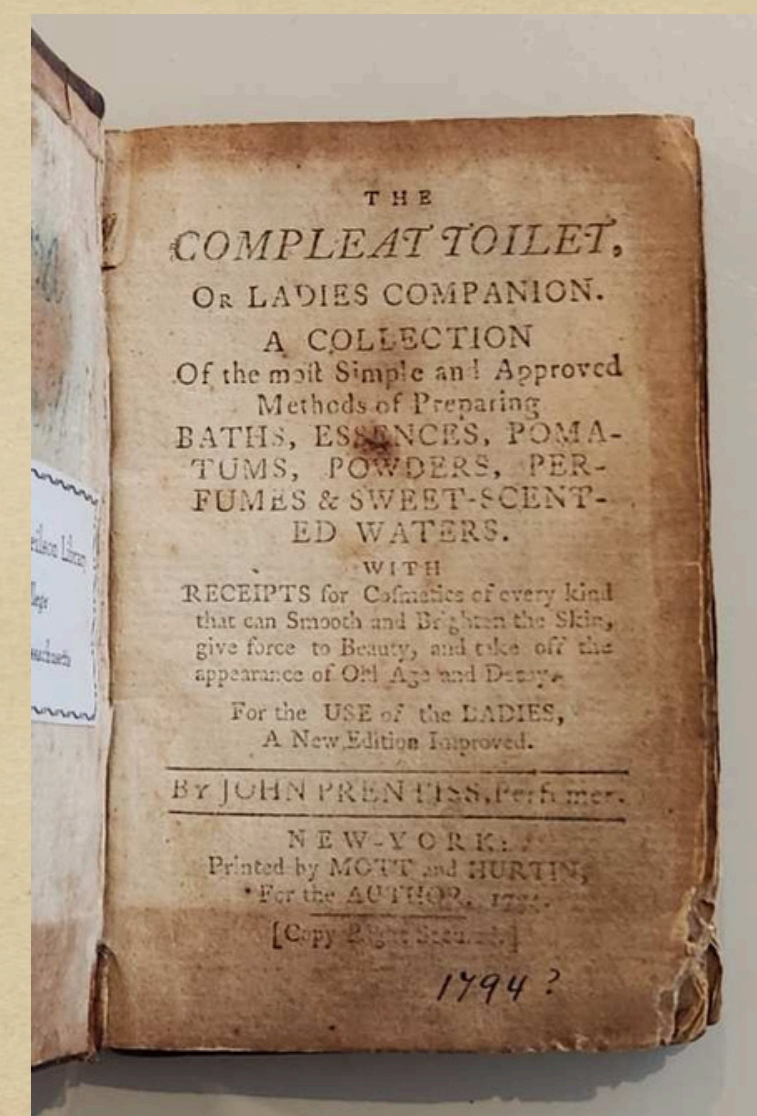
Biblioteka Smith College

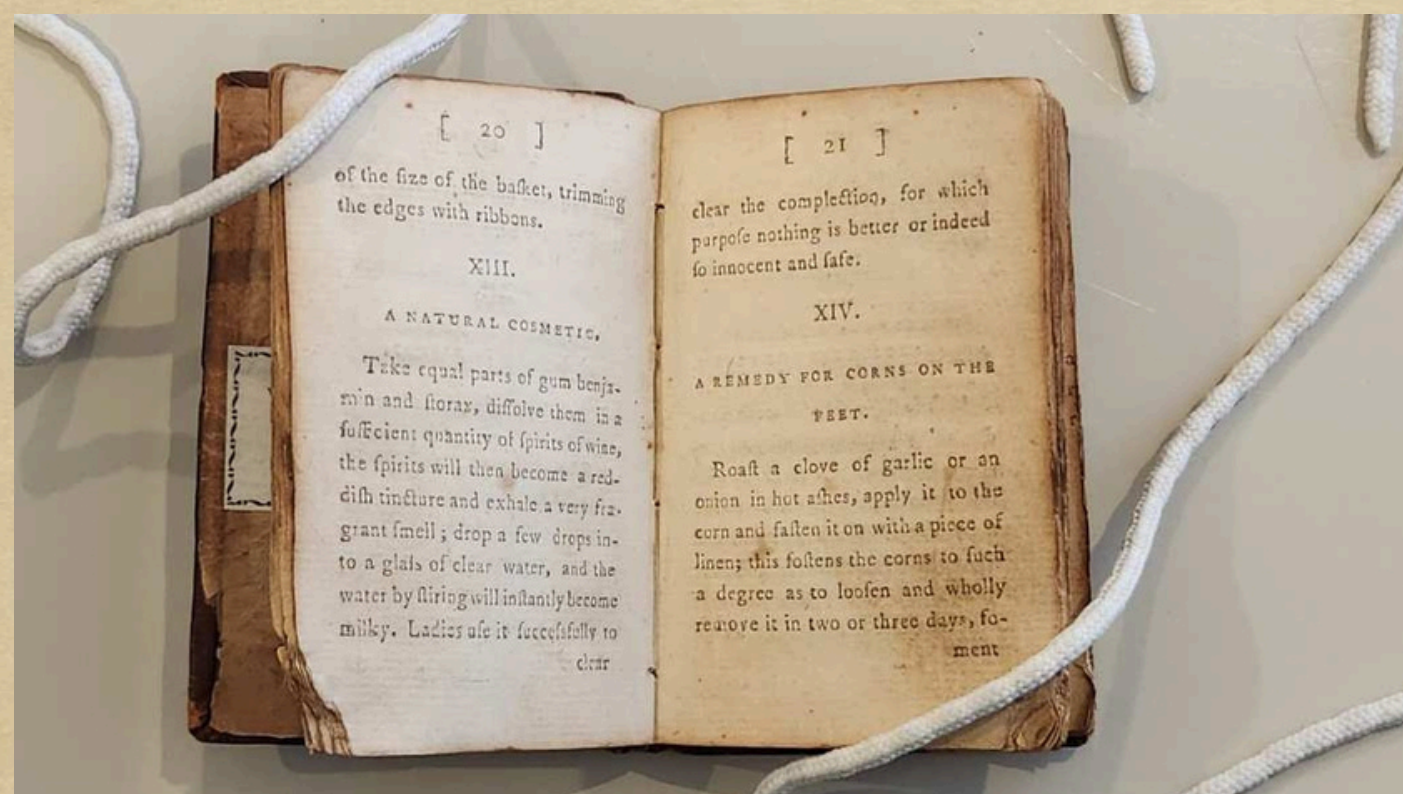
The compleat toilet, or, Ladies companion : a collection of the most simple and approved methods of preparing baths, essences, pomatums, powders, perfumes & sweet scented waters : with receipts for cosmetics of every kind that can smooth and brighten the skin, give force to beauty and take off the appearance of old age and Decay / John Prentiss. — New York ; Mott and Hurtin, 1794. -

Kompletny poradnik toaletowy, czyli Towarzyszka Pań : zbiór najprostszych i najlepiej sprawdzonych metod przygotowywania kąpieli, esencji, pomad, pudrów, perfum i wód o słodkim zapachu : z przepisami na kosmetyki wszelkiego rodzaju, które mogą wygładzić i rozjaśnić skórę, dodać urody oraz usunąć oznaki starzenia się i rozkładu

109 s. ; il. ; 10 cm

XIII NATURALNY KOSMETYK

Weź równe części gummy benzoesowej i storaksu, rozpuść je w odpowiedniej ilości spirytusu wina. Spirytus nabierze wówczas czerwonej barwy i będzie wydzielał bardzo przyjemny zapach. Wlej kilka kropel do szklanki czystej wody, a po zamieszaniu woda natychmiast stanie się mleczna. Panie z powodzeniem stosują ten środek do oczyszczania cery, ponieważ nic nie jest równie skuteczne, a przy tym tak łagodne i bezpieczne.

LVII

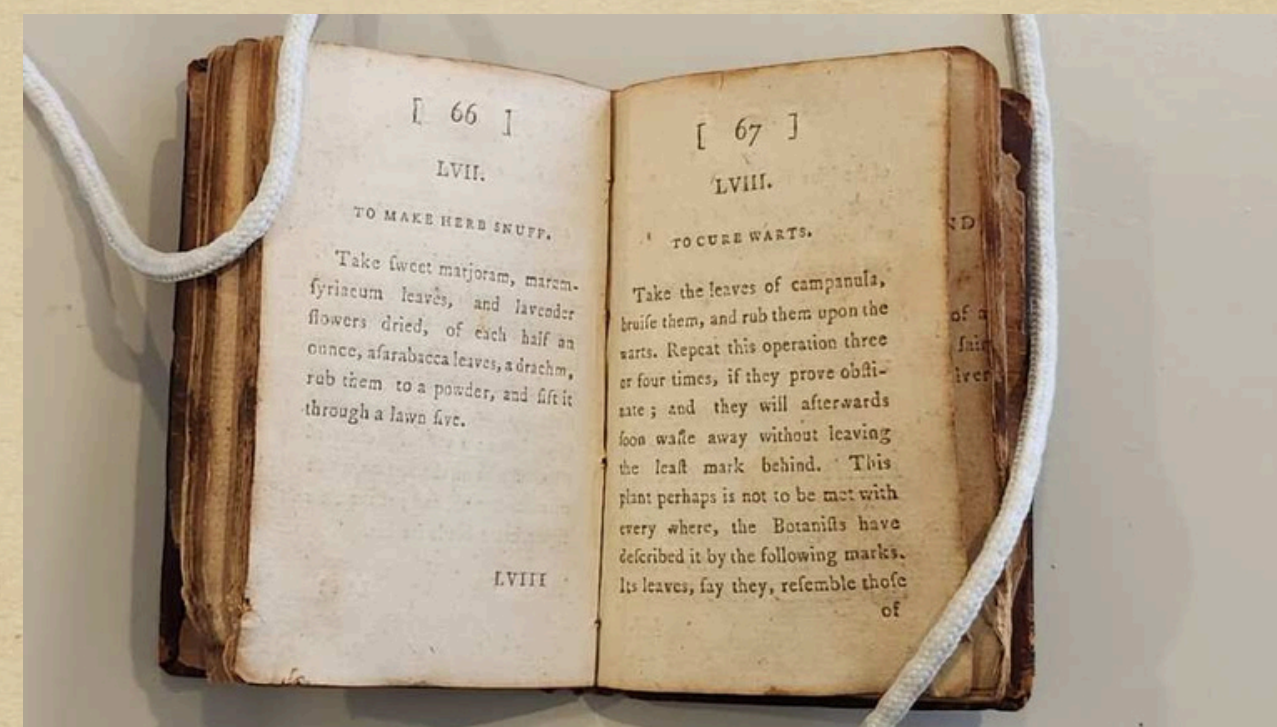
JAK ZROBIĆ ZIOŁOWY TABAK

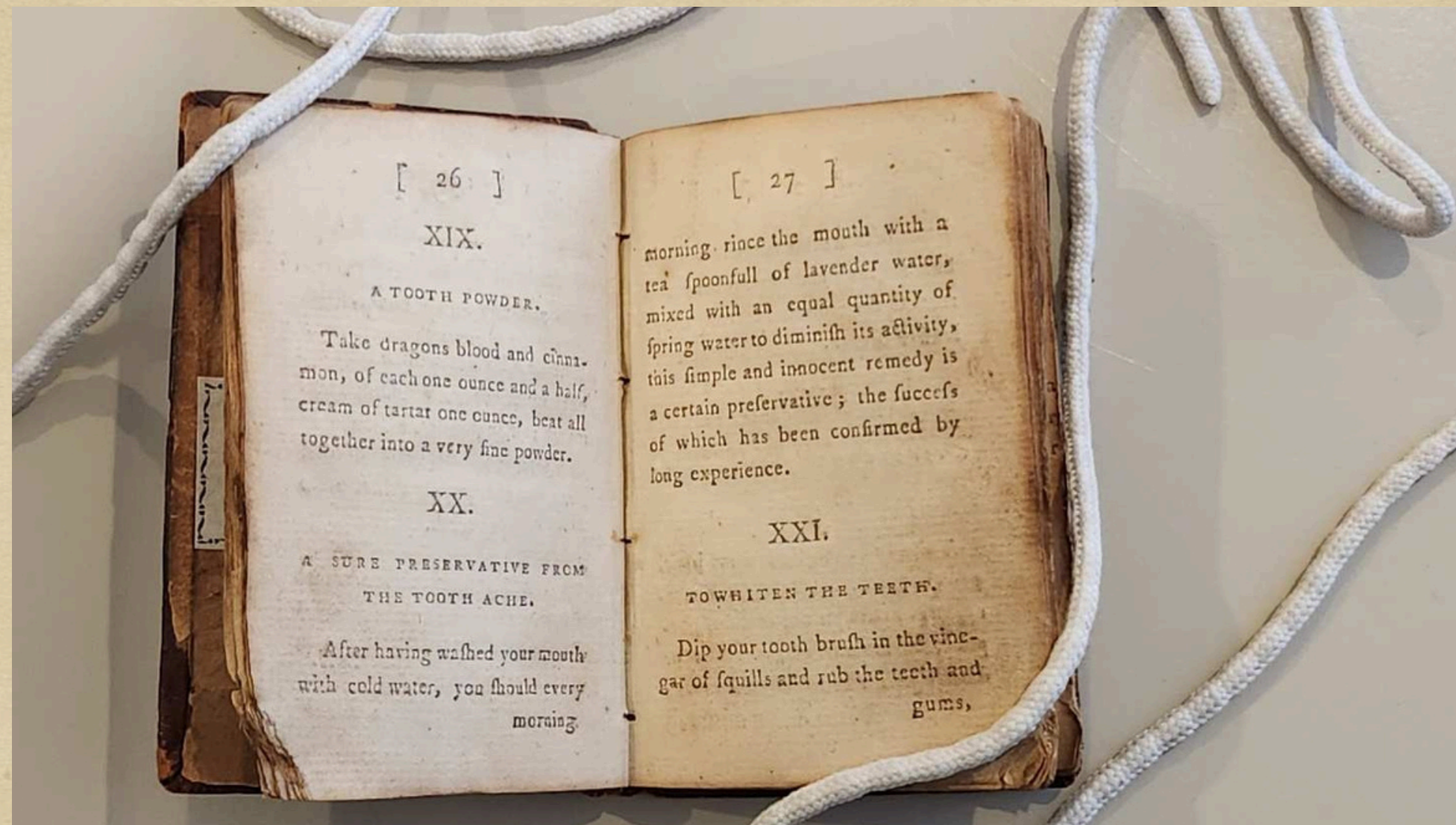
Weź po pół uncji suszonego majeranku, liści czystka kreteńskiego i kwiatów lawendy oraz drachmę liści kopytnika pospolitego. Utrzyj wszystko na proszek i przesiej przez bardzo drobne sitko.

LVIII

JAK WYLECZYĆ BRODAWKI

Weź liście dzwonka (*Campanula*), roznieć je i wcieraj w brodawki. Powtórz tę czynność trzy lub cztery razy, jeśli brodawki okażą się uporczywe; wkrótce potem znikną bez pozostawienia najmniejszego śladu.

XIX PROSZEK DO ZĘBÓW

Weź bylinę gruboszową i cynamon, po półtorej uncji każdego, oraz jedną uncję kremu z kamienia winnego. Wszystko razem utłucz na bardzo drobny proszek.

XX PEWNY ŚRODEK ZAPOBIEGAJĄCY BÓLOWI ZĘBÓW

Po przepłukaniu ust zimną wodą, każdego ranka należy płukać usta łyżeczką wody lawendowej, zmieszanej z równą ilością wody źródlanej, aby osłabić jej działanie. Ten prosty i nieszkodliwy środek jest pewnym sposobem zapobiegania bólowi zębów, którego skuteczność została potwierdzona przez długie doświadczenie.

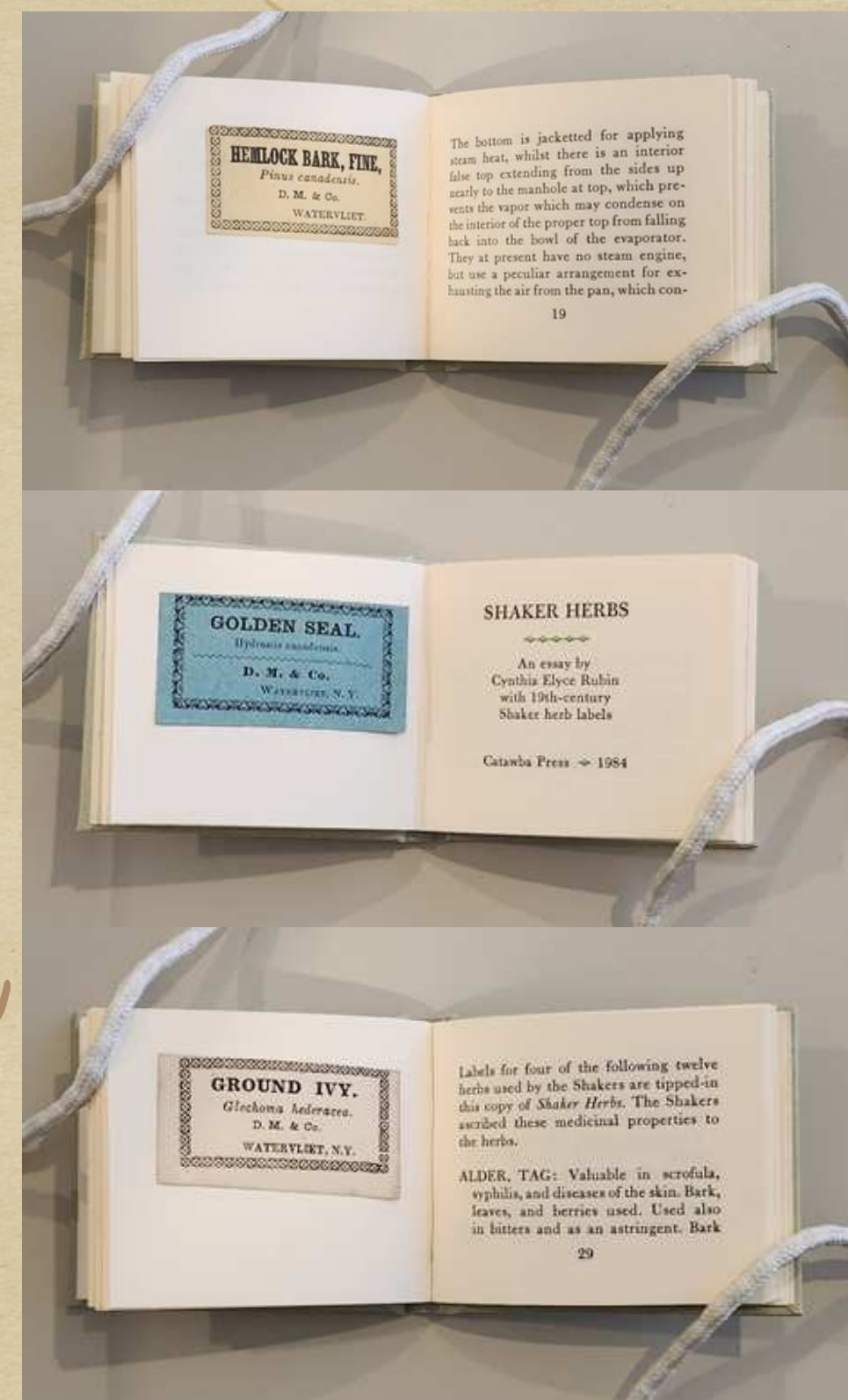

Shaker herbs: An essay — biblioteka posiada egzemplarz numer 27. Tytuł zawiera również Biblioteka Uniwersytetu Iowa.

37 s. ; 12 x 14 mm

Etykiety dla czterech z poniższych dwunastu ziół używanych przez Shakerów zostały wklejone do tego egzemplarza książki Shaker Herbs. Shakerzy przypisywali tym ziołom właściwości lecznicze. OLCHA (ALDER, TAG): Cenna w leczeniu skrofuiów, kiły i chorób skóry. Używane są kora, liście i jagody. Stosowany również w goryczkach i jako środek ściągający.

Podsumowanie

- Można odnaleźć powiązanie biblioteki medycznej i książki miniaturowej.
- Pomimo skromnych zbiorów książek miniaturowych w bibliotekach medycznych, książki te dotyczące medycyny można znaleźć w innych instytucjach.
- Istnieje możliwość promocji biblioteki medycznej poprzez organizowanie wystawy książki miniaturowej (niekoniecznie dotyczących medycyny).

Bibliografia

- 1.A miniature book history, University of Missouri Libraries, [online], dostęp 12 września 2014, dostępny w Internecie: <https://web.archive.org/web/20140912000117/https://library.missouri.edu/exhibits/minihistory.htm>.
- 2.Książka miniaturowa, Wikipedia, Wolna Encyklopedia, [online], 2021, dostępny w Internecie: https://pl.wikipedia.org/wiki/Ksi%C4%85%C5%BCka_miniaturowa#cite_note-1.
- 3.Library of Virginia, [online], dostępny w Internecie: <https://www.lva.virginia.gov/>.
- 4.Smith College Libraries, [online], dostępny w Internecie: <https://libraries.smith.edu/>.
- 5.University of Iowa Libraries — katalog online, [online], dostępny w Internecie: <https://search.lib.uiowa.edu/primo-explore/search?vid=01IOWA>.

Źródła ilustracji

1.Wikipedia — Książka miniaturowa — porównanie wielkości.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Ksi%C4%85%C5%BCka_miniaturowa#/media/Plik:Eomicro.jpg

2.Wydawca.com.pl — Okładka książki miniaturowej autorstwa Szkocnego

<https://wydawca.com.pl/wp-content/uploads/2019/10/Szkocny.jpg>

3.Ikamed.pl — Miniaturowa książka medyczna (MP00206)

https://www.ikamed.pl/okladki/MP/MP00206_front.jpg

4.Allegro — Fiszki „Sobotta Flashcards — Histologia”

<https://a.allegroimg.com/s1024/110d40/ce9713014d5fa2805162d31fa00f/Sobotta-Flashcards-Histologia>

5.Altay Scientific Group — Model anatomiczny krtani (kod 6120.19)

<https://www.altayscientificgroup.com/blog/2020/01/21/larynx-life-size-2-parts-code-6120-19/>

6.Zdjęcia z wystawy „Książka miniaturowa, czyli małe jest piękne” — zdjęcia własne

7.Zbiory książek miniaturowych — dzięki uprzejmości Emilii Panfil, Główna Biblioteka Lekarska

8.Zbiory książek miniaturowych — dzięki uprzejmości Hailee McCormick, Biblioteka Uniwersytetu Iowa

9.Miniaturowa książka — dzięki uprzejmości Kate Long, Smith College, Northampton

10.Zbiory książek miniaturowych —dzięki uprzejmości Anne Causey, Uniwersytet w Wirginii

Dziękuję za uwagę!

